ШКОЛСКИ ПРОГРАМ НАСТАВЕ И УЧЕЊА ЗА ШЕСТИ РАЗРЕД ОСНОВНОГ ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА

Назив предмета: СРПСКИ ЈЕЗИК И КЊИЖЕВНОСТ

Предмет: Српски језик и књижевност
Разред: шести
Годишњи фонд часова: 144
Недељни фонд часова: 4

Циљ учења Српског језика и књижевности је да се ученик оспособи да правилно користи српски језик у различитим комуникативним ситуацијама, у говору и писању; да кроз читање и тумачење књижевних дела развија читалачке компетенције које, уз књижевно знање, обухватају емоционално и фантазијско уживљавање, живо памћење, истраживачко посматрање; подстичу имагинацију и уметнички сензибилитет, естетско доживљавање и критичко мишљење, морално просуђивање и асоцијативно повезивање; да се одговарајућим врстама читања оспособљава да усмерењно приступа делу и приликом тумачења открива различите слојеве и значења; да стиче основна знања о месту, улози и значају језика и књижевности у култури, као и о медијској писмености; да стиче и развија најшира хуманистичка знања и да научи како функционално да повезује садржаје предметних области.
Задаци наставе Српског језика и књижевности:
- **развијање љубави према матерњем језику и потребе да се он негује и унапређује;**
- **основно описмењавање најмлађих ученика на темељима ортоепских и ортографских стандарда српског књижевног језика;**
- **поступно и систематично упознавање граматике и правописа српског језика;**
- **упознавање језичких појава и појмова, овладавање нормативном граматиком и стилским могућностима српског језика;**
- **оспособљавање за успешно служење књижевним језиком у различитим видовима његове усмене и писмене употребе и у различитим комуникационим ситуацијама (улога говорника, слушаоца, саговорника и читаоца);**
- **развијање осећања за аутентичне естетске вредности у књижевној уметности;**
- **развијање смисла и способности за правилно, течно, економично и уверљиво усмено и писмено изражавање, богаћење речника, језичког и стилског израза;**
- **увежбавање и усавршавање гласног читања (правилног, логичког и изражајног) и читања у себи (доживљајног, усмереног, истраживачког);**
- **оспособљавање за самостално читање, доживљавање, разумевање, свестрано тумачење и вредновање књижевноуметничких дела разних жанрова;**
- **упознавање, читање и тумачење популарних и информативних текстова из илустрованих енциклопедија и часописа за децу;**
- **поступно, систематично и доследно оспособљавање ученика за логичко схватање и критичко процењивање прочитаног текста;**
- **развијање потребе за књигом, способности да се њоме самостално служе као извором сазнања; навикавање на самостално коришћење библиотеке (одељењске, школске, месне); поступно овладавање начином вођења дневника о прочитаним књигама;**
- **поступно и систематично оспособљавање ученика за доживљавање и вредновање сценских остварења (позориште, филм);**
- **усвајање основних теоријских и функционалних појмова из позоришне и филмске уметности**

- упознавање, развијање, чување и поштовање властитог националног и културног идентитета на делима српске књижевности, позоришне и филмске уметности, као и других уметничких остварења;
- развијање поштовања према културној баштини и потребе да се она негује и унапређује;
- навикавање на редовно праћење и критичко процењивање емисија за децу на радију и телевизији;
- подстицање ученика на самостално језичко, литерарно и сценско стваралаштво;
- подстицање, неговање и вредновање ученичких ваннаставних активности (литерарна, језичка, рецитаторска, драмска, новинарска секција и др.);
- васпитавање ученика за живот и рад у духу хуманизма, истинољубивости, солидарности и других моралних вредности;
- развијање патриотизма и васпитавање у духу мира, културних односа и сарадње међу људима.

Оперативни задаци:
- увођење ученика у грађење речи
- упознавање поделе гласова, гласовних промена, уочавање у грађењу и промени речи
- уочавање неличних именичких заменица
- проширивање знања о глаголским облицима
- развијање способности за уочавање и тумачење емоција, мотива и песничких слика у лирском тексту
- постепено уочавање структуре основних облика писменог изражавања

ТАБЕЛАРНИ ПРИКАЗ ФОНДА ЧАСОВА ПО ОБЛАСТИМА

Тема/област	Обрада	Утврђивање	Систематизација	Свега
1. Језик	**36**	**20**	**7**	**63**
Граматика	35	18	5	58
Правопис	1	2	2	5
2. Књижевност	**28**	**12**	**6**	**46**
Школска лектира	23	8	5	36
Домаћа лектира	5	4	1	10
3. Култура изражавања	**20**	**9**	**6**	**35**
Говорно изражавање	4	2	2	10
Писмено изражавање	16	7	4	25
Укупно	**84**	**41**	**19**	**144**

Кључни појмови: књижевност, језик, језичка култура.

Редни број	Исходи	Теме/области	Садржаји програма	Међупредметне компетенције	Начини и поступци остваривања програма
1.	**По завршетку разреда ученик ће бити у стању да:** -повеже књижевне термине и појмове обрађиване у претходним разредима са новим делима која чита; -чита са разумевањем; парафразира прочитано и описује свој доживљај различитих врста књижевних дела и научно-популарних текстова; -одреди род књижевног дела и књижевну врсту; -прави разлику између дела лирског, епског и драмског карактера; -разликује ауторску приповетку од романа; -анализира структуру лирске песме (строфа, стих, рима); -уочава основне елементе структуре	**КЊИЖЕВНОСТ (46)**	**ЛЕКТИРА** **Лирика** 1. Обредне лирске народне песме (избор) 2. Ђура Јакшић: *Вече* 3. Јован Дучић: *Село* 4. Мирослав Антић: *Плава звезда* 5. Вељко Петровић: *Ратар* / Алекса Шантић: *О, класје моје* 6. Десанка Максимовић: *Грачаница*/ Војислав Илић: *Свети Сава* 7. Стеван Раичковић: *Хвала сунцу, земљи, трави* 8. Милован Данојлић: *Овај дечак зове се Пепо Крста* 9. Сергеј Јесењин: *Песма о керуши* **Књижевни термини и појмови** Врста строфе према броју стихова у лирској песми: дистих; терцет; врста стиха по броју слогова (лирски и епски десетерац). Одлике лирске поезије: нагласак речи и ритам; рима – парна, укрштена, обгрљена; улога риме у обликовању стиха. Стилске фигуре: контраст, хипербола. Врсте ауторске и народне лирске песме: социјалне песме, дитирамб, елегија; обредне песме (коледарске, краљичке, додолске, божићне). **ЕПИКА**	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Изражајним читањем ученици утичу на говорну културу -Читањем самостално доносе закључке о стваралаштву појединих писаца -Уочавањем стилских средстава ученици вреднују литерарни поступак -На примеру песме стичу и примењују знања о строфи, стиху и рими. -Читањем различитих приповедних врста ученици развијају позитиван став о прозном стваралаштву -Познавањем стваралачког опуса неког писца ученици самостално закључују о вредностима тих дела -Читајући уче да препознају оно што ће их лично највише

	књижевноуметничког дела: тема, мотив; радња, време и место радње; -разликује заплет и расплет као етапе драмске радње; -разликује појам песника и појам лирског субјекта; појам приповедача у односу на писца; -разликује облике казивања; -увиђа звучне, визуелне, тактилне, олфакторне елементе песничке слике; -одреди стилске фигуре и разуме њихову улогу у књижевноуметничком тексту; -анализира узрочно-последичне односе у тексту и вреднује истакнуте идеје које текст нуди; -анализира поступке ликова у књижевноуметничком делу, служећи се аргументима из текста;		**Лектира** 12. Народна песма: *Смрт Мајке Југовића* 13. Народна песма: *Марко Краљевић укида свадбарину* 14. Петар Кочић: *Јаблан* 15. Исидора Секулић: *Буре* (одломак)/Бранко Ћопић: *Чудесна справа* 16. Иво Андрић: *Аска и вук* 17. Антон Павлович Чехов: *Вањка*/Итало Калвино: *Шума на ауто-путу* (из збирке прича *Марковалдо или годишња доба у граду*) 18. Светлана Велмар Јанковић: *Сирото ждребе* (из *Књиге за Марка)* **Књижевни термини и појмови** Основна тема и кључни мотиви. Облици казивања: нарација (хронолошко приповедање), описивање, дијалог, монолог. Фабула/радња, редослед догађаја. Врсте епских дела: приповетка, роман. Културно-историјско предање (нпр. *Смрт Марка Краљевића*) **ДРАМА** **Лектира** 6. Коста Трифковић: *Избирачица* (одломак) 7. Миодраг Станисављевић: *И ми трку за коња имамо*(одломак) 8. Бранислав		заинтересовати и подстаћи да се тиме додатно баве -На основу анализе дела стичу знања о приповедним поступцима, перспективи приповедача -Упоређују народно и уметничко прозно стваралаштво и уочавају сличности и разлике

	-уочава хумор у књижевном делу; -разликује хумористички и дитирамбски тон од елегичног тона; -илуструје веровања, обичаје, начин живота и догађаје у прошлости описане у књижевним делима; -разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи; -употребљава различите облике усменог и писменог изражавања: препричавање различитих типова текстова, без сажимања и са сажимањем, причање (о догађајима и доживљајима) и описивање; -разликује и гради аугментативе и деминутиве;		Нушић: *Аналфабета* (одломак) **Књижевни термини и појмови** Драмске врсте: комедија – основне одлике. Монолог и дијалог у драми. Дидаскалије, реплика. Етапе драмске радње (заплет и расплет). **НАУЧНОПОПУЛАРНИ И ИНФОРМАТИВНИ ТЕКСТОВИ** (бирати 2 дела) 1. Вук Караџић: Живот и обичаји народа српскога: *Божић*(одломак); *Ђурђевдан*(одломак); *Додоле, прпоруше и чароице*(одломци) 2. Владимир Хулпах: *Легенде о европским градовима* (избор) 3. Никола Тесла: *Моји изуми* (поглавље по избору) 4. Жан-Бернар Пиј, Серж Блок, Ан Бланшар: *Енциклопедија лоших ђака, бунтовника и осталих генијалаца*(избор) 5. Гроздана Олујић: *Били су деца као и ти*(избор) **ДОМАЋА ЛЕКТИРА** 1. Епске народне песме о Косовском боју (избор) 2. Епске народне песме о Марку Краљевићу (избор) 3. Бранислав Нушић: *Аутобиографија* 4.Анђела Нанети: *Мој дека је био трешња* 5. Весна Алексић: *Каљави коњ* (*Прича о богињи Лади – Звездана вода; Прича о богу*		

			Сварогу – Небески ковач и *Прича о богу Стрибору – Сеченско светло*) 6. Бранко Ћопић: *Орлови рано лете* 7. Ференц Молнар: *Дечаци Павлове улице* **Допунски избор лектире** (бирати 3 дела) 1. Добрица Ерић: *Месечеви миљеници(песме о свицима)*(избор) 2. Бранислав Петровић: избор из антологија песама за децу (*Морава, Влашићи, Дунав, Говор дрвећа, Грађење куће, Па шта, па шта* и друге) 3. Владимир Стојиљковић: *Писмописац* (*Писмо Бранку Ћопићу)* 4. Владимир Андрић: *Пустолов* 5. Тиодор Росић: *Приче старог чаробњака*(једна прича по избору) 6. Борислав Пекић: *Сентиментална повест Британског царства*(„Велика повеља слободе у земљи без устава” – одломци) 7. Вилијем Саројан: *Зовем се Арам* 8. Хенрик Сјенкијевич: *Кроз пустињу и прашуму* 9. Џејмс Крис: *Тим Талир или Продати смех* 10. Џек Лондон: *Зов дивљине/Бели очњак* 11. Реј Бредбери: *Маслачково вино*(избор) 12. Ивана Брлић Мажуранић: *Приче из давнина* (избор) 13. Владислава Војновић: *Приче из главе* (прича *Позориште* – одломци) 14. Јасминка Петровић: *Ово је најстрашнији*		

			дан у мом животу 15. Александар Поповић: *Снежана и седам патуљака,*драмска бајка		
2.	-повезује граматичке појмове обрађене у претходним разредима са новим наставним садржајима; -препозна делове речи у вези са њиховим грађењем; - разликује гласове српског језика по звучности и месту изговора; - разликује врсте гласовних прмена у једноставним примерима и примењује књижевнојезичку норму; - одреди врсте и подврсте заменица, као и њихов облик; - препознаје глаголска времена и употребљава их у	**ЈЕЗИК** **(63)** ***Граматика***	Подела речи по постанку:просте речи и творенице,породица речи,уочавање корена речи.Саставни делови твореница(творбене основе,суфикси и префикси).Граматичка основа и граматички наставци у поређењу са творбеном основом и суфиксима. Настанак гласова и говорни органи,подела гласова,самогласници и сугласници(прави сугласници и сонанти).Подела сугласника по месту изговора и звучности. Подела речи на слогове, слоготворно р.Гласовне промене-уочавање у грађењу и промени речи:непостојано а, једначење сугласника по звучности и месту изговора, промена л у о, палатализација, сибиларизација, јотовање, губљење сугласника. Заменице:неличне именичке(односно-упитне,неодређене,опште,одричне),придевске заменице-присвојне(с нагласком на употребу заменице свој,показне,односно-упитне,неодређене,опште,одричне). Граматичке категорије заменица:род,бројпадеж и лице. Грађење и основна значења глаголских времена:аорист, имперфекат(само на нивоу	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу.	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: илустрација, табела, паноа, Увођење ученика у главне појмове граматике, српског језика прво теоријски, а потом и практично, применом на примерима Самоевалуација и евалуација

	складу са нормом; - разликује реченице по функцији - правилно изговара речи водећи рачуна о дужини; -разликује дуги и кратки акценат у изговореној речи;		препознавања;имперфекат глагола бити), плусквамперфекат. Независне предикатске реченице-појам комуникативне функције, подела на обавештајне, упитне, заповедне, жељне и узвичне реченице.		
	-доследно примењује правописну норму у писању имена васионских тела, именичких придевских одричних заменица са предлогом; -користи Правопис (школско издање);	***Правопис***	Писање имена васионских тела. Растављање речи на крају реда(основна прави Правописна решења у вези са глаголским променама. Писање именичких придевских одричних заменица са предлозима. Писање заменице Ваш великим почетним словом. Правописна решења у вези са писањм обрађених глаголских облика		Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: текстова, табела Самоевалуација и евалуација Кроз практичне примере ученици показују могућност да самостално користе правописне знаке -Дата правописна правила ученици примењују у говорној култури
	-говори јасно, поштујући	***Ортоепија***	Правилан изговор гласова ч,ћ,џ,ђ,р Дуги и кратки акценти		Комбиновање различитих врста

	стандарднојезичку норму; изражајно чита обрађене књижевне текстове.				дидактичког материјала: Јавним излагањем ученици развијају реторичке способности -Изражајним казивањем стихова потврђују лепоту народног стваралаштва -Самосталним изражавањем ученици богате речник и побољшавају свакодневну комуникацију Самоевалуација и евалуација
3.	саставља обавештење, вест и кратак извештај; -разуме основна значења књижевног и неуметничког текста; -проналази, повезује и тумачи експлицитно и имлицитно садржане информације у краћем, једноставнијем књижевном и неуметничком тексту; -драматизује одломак одабраног књижевноуметничког	**ЈЕЗИЧКА КУЛТУРА (35)**	Текстови у функцији унапређивања језичке културе. Анализирање снимљених казивања и читања (звучна читанка). Говорне вежбе на унапред одређену тему. Учтиве форме обраћања. Лексикологија: аугментативи (са пејоративима), деминутиви (са хипокористицима). Правописне вежбе: диктат; допуњавање текста; уочавање и објашњавање научених правописних правила у тексту.	Компетенција за учење; Рад са подацима и информацијама; Комуникациаја; Одговорно учешће у демократском друштву; Естетичка компетенција; Решавање проблема; Сарадња; Дигитална компетенција; Одговоран однос према околини; Одговоран однос према здрављу	Комбиновање различитих врста дидактичког материјала: Ученици развијају своју писменост -Ученици подстичу своју стваралачку моћ и развијају кретивност -Одговарањем на различите теме ученици негују врлине и позитивне вредносне системе -Многобројним

	текста; -уважава националне вредности и негује културноисторијску баштину; -препоручи књижевно дело уз кратко образложење; -упореди књижевно и филмско дело, позоришну представу и драмски текст.		Богаћење речника: *лексичко-семантичке вежбе* (нпр. избегавање сувишних речи и туђица; фигуративна значења речи; проналажење изостављених реченичних делова); *стилске вежбе*: (нпр. текст као подстицај за сликовито казивање; ситуациони предложак за тражење погодног израза). Писмене вежбе и домаћи задаци и њихова анализа на часу. Четири школска писмена задатка – по два у сваком полугодишту (један час за израду задатка и два за анализу и писање унапређене верзије састава).		примерима ученици евалуирају своје знање -Ученици практично примењују усвојена теоријска знања о речима, реченици и падежима -Самостално примењују правописна правила Самоевалуација и евалуација

МЕЂУПРЕДМЕТНО ПОВЕЗИВАЊЕ

Између предмета: Историја - друштвено-историјска локализација књижевних текстова и ликова који се у њима појављују, историјски оквири језичког развоја. Географија-географско-демографске одлике средине за које се везују радње књижевних текстова, легенде. Ликовна култура-илустрације књижевних текстова. Музичка култура- мотивски. Страни језици- тумачење непознатих речи, порекло речи у нашем језику, поређење граматичких особина. Математика- математички модели у служби сликовитости, рад са табелама. Посете Градској галерији, Народном музеју, Сајму књига, праћење позоришних представа, биоскопских пројекција, књижевних вечери и свих других културних дешавања у локалној средини

Активности у наставном процесу	
Активности ученика	Дефинише,индетификује именује, репродукује, бира, утврђује, представља, издваја, организује, пише, понавља,прилагођава, тумачи,илуструје, демонстрира, показује, објашњава, препознаје, анализира,формулише,планира, повезује, класификује, процењује, описује, вредмује, бира, поставља питања, игра се....
Активности наставника	Припремање, организовање, читање, објашњавање,разговор, слушање,посматрање, праћење, показивање, подстицање, предвиђање, проверавање, анализирање, закључивање, вредновање, саопштавање, иницирање, вођење,процењивање, одлучивање.

НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА

Процес праћења и вредновања ученика треба започети иницијалном проценом нивоа постигнућа ученика.
Инструменти за проверавање остварености прописаних исхода (разговор, посматрање, 15 мин. Провера знања, тематске провере знања , тест – годишња провера знања)
Ученике треба оспособљавати и охрабривати да процењују сопствени напредак у остваривању исхода предмета , као и напредак и других ученика (различите анкете, скале процене,, табеле и сл.)
Примена инструмената прикупљања података и њихово поређење са прописаним исходима.

ПРОЦЕНА ОСТВАРЕНОСТИ СТАНДАРДА

У току школске године биће реализоване две процене остварености стандарда: на крају првог полугодишта и на крају школске године (ова процена обухвата читаво градиво). Ученици ће решавати тестове израђене по стандардима, који ће се састојати од дванаест питања и то: 6 на основном, 4 на средњем и 2 на напредном нивоу. Ученици ће радити тест подељени у две групе. Резултати ће бити приказани табеларним прикатом процене остварености стандарда по нивоима. У тестовима ће преовладавати задаци отвореног типа.

ПЛАН ЕВАЛУАЦИЈЕ

Провера остварености стандарда ученичких постигнућа (остварености исхода)

Шта пратимо			Поступак и инструменти оцењивања	Критеријуми	Време
Степен остварености циљева и прописаних, односно прилагођених стандарда постигнућа у току савладавања програма предмета;	процењују се: вештине изражавања и саопштавања; разумевање, примена и вредновање научених поступака и процедура; рад са подацима и рад на различитим врстама текстова; уметничко изражавање; вештине, руковање прибором и технологијама и	ученик који остварује веома значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и већину захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену одличан (5);	- Формативно оцењивање: Свакодневно бележење активности ученика на часу у свеску евиденције наставника -Комисија ученика и наставница	Број јављања: За јављање + За јављање више пута ++ За давање комплетног, потпуног одговора на тежа питања +5 Ко не зна одговор -	Свакодневно бележење током године
				Учесталост јављања и распоред јављања по месецима	Пресек стања по тромесечју
		ученик који остварује значајан напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално, испуњавања захтеве који су утврђени на основном и средњем нивоу, као и део захтева са напредног нивоа посебних стандарда постигнућа уз мању помоћ наставника, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним	- Усмено одговарање	Свеобухватност одговора Хронолошка прецизност Хоризонтално и вертикално повезивање градива	По потреби, бар једном у полугодишту
			-Редовност доношења домаћег -Ученици воде евиденцију	За три недоношења домаћег -1 у свеску, а након опомене и у дневник	Свакодневно током године праћење

		планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену врло добар (4);			
			Прегледање свески	Уредност Све забележено са часова	На крају наставне године
		ученик који остварује напредак у савладавању програма предмета и у потпуности, самостално испуњавања захтеве који су утврђени на основном и већи део на средњем нивоу посебних стандарда постигнућа, односно захтева који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа, добија оцену добар (3);	- Писане провере Ученици дају самопроцену оцене	Бодовање: 40-54%-2 55-69%-3 70-84%-4 85-100%-5	Након сваке теме
			- Групни рад (посматрање наставника, излагање група, процена осталих ученика)	Сарадња у групи (сви чланови су укључени, сви имају задато забележено у свескама...) Степен знања свих чланова групе Квалитативно и квантитативно процењивање резултата рада група (пано, табела...)	По потреби
		ученик који остварује минималан напредак у савладавању програма предмета и испуњавања уз помоћ наставника захтеве који су утврђени у већем делу основног нивоа постигнућа, односно захтеве	- Рад у пару (посматрање наставника, излагање парова, процена осталих ученика)	Прва три пара која ураде добијају +5	По потреби

		који су одређени индивидуалним образовним планом и прилагођеним стандардима постигнућа и, добија оцену довољан (2);			
Ангажовање ученика у настави.	одговоран однос према раду, постављеним задацима, и исказано интересовање и мотивацију за учење и напредовање. активно учествовање у настави, сарадњу са другима	веома висок степен ангажовања ученика (5) висок степен ангажовања ученика (4) уз ангажовање ученика (3) ангажовање ученика (2)	Вођење евиденције од стране наставника о: -Јављању на часовима (учесталост и активност по месецима) -Успешности у групном раду, раду у пару (ангажовање, продукти) -Учешћу на такмичењима -Посета културно-историјским институцијама и догађајима (позориште) -Несебичном пружању помоћи другим ученицима -Израда паноа, различитих врста излагања -Сумативно оцењивање: на крају првог и трећег класификационог периода, на крају првог полугодишта и на крају школске године	-Све што је рађено на часу налази се у свескама и уредно је написано -Учесталост јављања и активност по месецима -Учествује, помаже другима, израђује самостално или у сарадњи са другима продукте рада -Број и квалитет добровољног учешћа у разним наставним и ваннаставним активностима (такмичења, израда паноа, кратко предавање, вођење квиза, израда асоцијација...) -Спреман је да помогне другима -Иницијатива и квалитет продукта	-Пресек стања по тромесечјима

ОБЛАСТ / ТЕМА	СТАНДАРДИ		
	Основни ниво	**Средњи ниво**	**Напредни ниво**
1. ЧИТАЊЕ И РАЗУМЕВАЊЕ ПРОЧИТАНОГ	СЈ.1.1.1. разуме текст (ћирилични и латинични) који чита наглас и у себи СЈ.1.1.2. разликује уметнички и неуметнички текст; уме да одреди сврху текста: експозиција (излагање), дескрипција (описивање), нарација (приповедање), аргументација, пропаганда СЈ.1.1.3. препознаје различите функционалне стилове на једноставним примерима СЈ.1.1.4. разликује основне делове текста и књиге (наслов, наднаслов, поднаслов, основни текст, поглавље, пасус, фуснота, садржај, предговор, поговор); препознаје цитат; служи се садржајем да би пронашао одређени део текста СЈ.1.1.5.проналази и издваја основне информације из текста према датим критеријумима СЈ.1.1.6.разликује у тексту битно од небитног, главно од споредног	СЈ.2.1.1.чита текст користећи различите стратегије читања: „летимично читање“ (ради брзог налажења одређених и нформација); читање „с оловком у руци“ (ради учења, ради и звршавања различитих задатака, ради решавања проблема); читање рад и уживања СЈ.2.1.2.познаје врсте неуметничких текстова (излагање, технички опис, техничко приповедање, расправа, реклама) СЈ.2.1.3.препознаје и издваја језичка средства карактеристична за различите функционалне стилове	СЈ.3.1.1.проналази, издва ја и упоређује информације из два дужа текста сложеније структуре или више њих (према датим критеријумима) СЈ.3.1.2. издваја кључне речи и резимира текст СЈ.3.1.3. издваја из текста аргументе у прилог некој тези (ставу) или аргументе против ње; изводи закључке засноване на сложенијем тексту
2. ПИСАНО ИЗРАЖАВАЊЕ	СЈ.1.2.1.зна и користи оба писма (ћирилицу и латиницу) СЈ.1.2.2. саставља разумљиву, граматички исправну реченицу СЈ.1.2.3. саставља једноставан	СЈ.2.2.1.саставља експозиторни, наративни и дескриптивни текст, који је целовит и кохерентан СЈ.2.2.3. пише резиме краћег и/или једноставнијег текста	СЈ.3.2.1.организује т екст у логичне и правилно распоређ ене пасусе; од ређује прикладан наслов тексту и поднаслове деловима текста СЈ.3.2.2.саставља аргументативни

	експозиторни, наративни и дескриптивни текст и уме да га организује у смисаоне целине (уводни, средишњи и завршни део текста) СЈ.1.2.4.уме да преприча текст СЈ.1.2.5. свој језик прилагођава медијуму изражавања (говору, односно писању), теми, прилици и сл.; препознаје и употребљава одговарајуће језичке варијетете (формални или неформални)	СЈ.2.2.4. зна основне особине говорног и писаног језика	текст
3. ГРАМАТИКА И ЈЕЗИК	СЈ.1.3.1.зна особине и врсте гласова; дели реч на слогове у једноставнијим примерима; примењује књижевнојезичку норму у вези са гласовним променама СЈ.1.3.2.уочава разлику између књижевне и некњижевне акцентуације СЈ.1.3.3. одређује место реченичног акцента у једноставним примерима СЈ.1.3.4. препознаје врсте речи; зна основне граматичке категорије променљивих речи; примењује књижевнојезичку норму у вези с облицима речи СЈ.1.3.5.разликује просте речи од твореница; препознаје корен речи; гради реч према задатом значењу	СЈ.2.3.1.одређује место акцента у речи; зна основна правила акценатске норме СЈ.2.3.2. препознаје гласовне промене СЈ.2.3.3. познаје врсте речи; препознаје подврсте речи; уме да одреди облик променљиве речи СЈ.2.3.4.познаје основне начине грађења речи (извођење, слагање, комбинована творба, претварање) СЈ.2.3.5.препознаје подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица)	СЈ.3.3.1.дели реч на слогове у сложенијим случајевима СЈ.3.3.2. познаје гласовне промене (уме да их препозна, објасни и именује) СЈ.3.3.3. зна и у свом говору примењује акценатску норму СЈ.3.3.4.познаје подврсте речи; користи терминологију у вези са врстама и подврстама речи и њиховим граматичким категоријама СЈ.3.3.5.познаје и именује подврсте синтаксичких јединица (врсте синтагми, независних и зависних предикатских реченица) СЈ.3.3.6.познаје главна значења падежа и главна значења глаголских облика (уме да их објасни и зна терминологију у вези

	на основу постојећих творбених модела		с њима)
4. КЊИЖЕВНОСТ	СЈ.1.4.1.повезује наслове прочитаних књижевних дела (предвиђених програмима од 5. до 8.разреда) са именима аутора тих дела Сј.1.4.2.разликује типове књижевног стваралаштва (усмена и ауторска књижевност) СЈ.1.4.3. разликује основне књижевне родове: лирику, епику и драму СЈ.1.4.4. препознаје врсте стиха (римовани и неримовани; осмерац и десетерац) СЈ.1.4.5. препознаје различите облике казивања у књ ижевноуметничком тексту: нарација, дескрип ција, дијалог и монолог	СЈ.2.4.1.повезује дело из обавезне лектире са временом у којем је настало и са временом које се узима за оквир приповедања СЈ.2.4.2.повезује наслов дела из обавезне лектире и род, врсту и лик из дела; препознаје род и врсту књ ижев ноуметничког дела на основу одломака, ликова, карактеристичних ситуација СЈ.2.4.3.разлику је лирско-епске врсте (баладу, поему) СЈ.2.4.4. разликује књи жевнонаучне врсте: биографију, аутобиографију, дневник и путопис и научно-популарне текстове СЈ.2.4.5.препознаје и разликује одређене (тражене) стилске фигуре у књижевноуме тничком тексту	СЈ.3.4.1.наводи наслов дела, аутора, род и врсту на основу одломака, ликова, карактеристичних тема и мотива СЈ.3.4.2.издва ја основне одлике књижевних родова и врста у конкретном тексту СЈ.3.4.3. разликује аутора дела од лирског субјекта и приповедача у делу СЈ.3.4.4. проналази и именује стилске фигуре;

ПРОЈЕКТНА НАСТАВА

Садржај програма	Број часова	Активности ученика	Активности наставника	Начин и поступци остваривања	Циљеви и задаци садржаја програма
Свети Сава (време реализације друго полугодиште)	36	Предлажу задатке, деле се у групе, организују поделу посла унутар групе, организују истраживачки део посла, прикупљају и обрађују податке, праве паное, презентације, анкете и чек листе, презентују радове, процењују рад групе, проценјују рад других група.	Предлаже тему, координира рад група, осигурава поштовање временских оквира, усмерава рад ученика, саветује, проверава тачност, процењује успешност рада групе, прати и оцењује активности ученика.	1. дијалошка 2. демонстративна 3. илустративна	Усвајање градива у већем обиму Боље разумевање градива Повезивање теоријских знања са практичним искуствима Примена стечених знања у решавању свакодневних ситуација Повезивање градива различитих предмета у решавању постављених задатака Неговање тимског духа и сарадње

НЕКИ ОД ПРЕПОРУЧЕНИХ НАЧИНА ПРИЛАГОЂАВАЊА ПРОГРАМА ОБРАЗОВАЊА УЧЕНИЦИМА КОЈИМА ЈЕ ПОТРЕБНА ДОДАТНА ОБРАЗОВНА ПОДРШКА

-просторно, садржајно и методичко прилагођавање наставног програма (нпр. Размештај седења, избор градива за учење и вежбање, прилагођавање задатака, начина и врста оцењивања, домаћих...)
-што већа индивидуализација наставе, а посебно са ученицима којима је потребна додатна об
разовна подршка и надареним ученицима
-размена искустава и сарадња са члановима Већа и стручним сарадницима у школи
-коришћење вршњачке подршке и помоћи у савладавању програмских садржаја
-и све друго што ће се применити у складу са конкретним случајем

ДОДАТНА НАСТАВА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Књижевност	- прати наставникове инструкције; - користи препоручену литературу; -испуњава и реализује истраживачке задатке; - повезује различите изворе знања и изводи закључке;	- подстиче и усмерава рад ученика; - даје потребна објашњења; - упућује на доступну литературу; - осмишљава истраживачке задатке; - прати реализацију и даје коментар; - одговара на питања;	Ученик: - продубљује знања стечена у оквиру редовне наставе; - самостално истражује, закључује и аргументовано излаже своје мишљење; - даје коментар на свој рад и на радове других ученика; - овладава појмовима из књижевности и књижевнотеоријским појмовима;
Језик	- поставља питања; - прати инструкције од стране наставника; - решава тестове са примерима из ових области; - уочава у тексту тражене граматичке моделе; - самостално проналази примере у задатом тексту;	- подстиче и усмерава рад ученика; - појашњава и додатно објашњава граматичку грађу; - проналази адекватне примере за анализу; - осмишљава и креира задатке за самостално вежбање; - подстиче ученике на самостално креирање примера;	- познаје и разликује слагање и извођење - разликује просте, изведене и сложене речи - прецизно именује неличне именичке заменице - разликује начине творбе у сложеним примерима - азликује граматичку и творбену основу - уочава речи са гласовним променама у сложеним примерима - разликује просте и сложене глаголске облике - доследно примењује правописну норму у вези са глаголским облицима, гласовним променама
Језичка култура	- решава понуђене задатке; - поставља питања; - прати инструкције наставника.	- подстиче и усмерава рад ученика; - проналази примере у тексту за језичку анализу; - саставља и осмишљава примере за вежбање; - даје појашњења и образлаже ученичке радове.	- уме да састави извештај - саставља логички смислене текстове - користи речнике и приручнике да би пронашао податак - проналази, издваја и упоређује информације у два непозната текста - разликује облике казивања.

ДОПУНСКА НАСТАВА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Књижевност	- прати смернице које добија од стране наставника; - поставља питања; - решава захтеве задатка уз помоћ наставника; - усваја основне појмове из епике, лирике и драме; - усваја основне књижевне термине и појмове;	- прати рад ученика; - подстиче и мотивише ученике; - појашњава ученицима захтеве задатака;	Ученик: - разликује књижевни род на основу датог примера; -уочава тему, основне мотиве, фабулу, песничке с лике, главне ликове; - препознаје дескрипцију, нарацију, монолог, дијалог; - усваја основне књижевнотеоријске појмове (врсте строфе, стиха, риме и стилске фигуре);
Језик	- прати наставаникова појашњења; - поставља питања; - прати захтеве задатака; -решава задатке;	- проналази једноставније примере за вежбу; -подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању; - прати рад и напредовање ученика;	- препознајеје просте, изведене и сложене речо; - уочава суфикс и префикс; - разуме поделу гласова - препознаје гласовне промене у једноставним примерима; - препознаје неличне именичке заменице; - препознаје врсте придевских заменица; - препознаје придевске заменице у реченици; - препознаје просте и сложене глаголске облике; - примењује правописну норму у једноставнијим примерима;
Језичка култура	- поставља питања; - решава задатке; - прати инструкције наставника.	- појашњава захтеве задатака; - проналази пригодне краће текстове за рад и вежбу; - прати и подстиче рад и напредовање ученика.	- препознаје технички и сугестивни опис; - уочава цитат у тексту и тумачи фусноту; - уме да разликује вест и извештај; -допуњује текст различитим облицима променљивих речи; - проналази тражене податке у краћем тексту.

СЕКЦИЈЕ

РЕЦИТАТОРСКА СЕКЦИЈА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Вежбе мимике, темпа и гестикулације	- прати смернице које добија од стране наставника; - поставља питања; - решава захтеве вежбе уз помоћ наставника; - усваја основне појмове: мимика, темпо, гестикулација;	- прати рад ученика; - подстиче и мотивише ученике; - појашњава ученицима вежбе мимике, темпа и гестикулације;	Ученик: - уочава основе рецитаторског стваралаштва; - разликује мимику и гестикулацију; - уочава и примењује различит темпо изговора при рецитовању ; - развија стваралачке способности;
Избор, анализа и подела задужења за приредбу поводом Дана школе	- прати наставаникова појашњења; - поставља питања; - прати захтеве задужења; - бира и анализира своја задужења;	- подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању; - подстиче ученика на лепо, течно и креативно изражавање (рецитовање);	- уочава основе изражајног казивања стихова; - развија способност за концентрацију и јавне наступе; - учествује на приредби поводом Дана школе; - примењује изражајност у казивању стихова;
Такмичење рецитатора	- поставља питања; - обавља сценске задатке; - прати инструкције наставника.	- подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању; - подстиче ученике на лепо, течно и креативно изражавање (рецитовање); - охрабрује ученике пред такмичење (јавни наступ).	- учествује на такмичењу рецитатора; - уочава лепоту изражајног рецитовања стихова; - развија способност за концентрацију и јавне наступе; - стиче способност лепог, течног и креативног изражавања.

ЛИТЕРАРНА СЕКЦИЈА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Писање литерарних радова на задату тему поводом Дана школе	- прати смернице које добија од стране наставника; - поставља питања; - чита и представља своје радове; - усваја основне литерарне појмове;	- прати рад ученика; - подстиче и мотивише ученике; - прати литерарне конкурсе; - појашњава ученицима захтеве конкурса; - прикупља материјал за школске приредбе;	Ученик: - разликује књижевни род на основу датог примера; - уочава тему, основне мотиве, фабулу, песничке слике, главне ликове; - препознаје дескрипцију, нарацију, монолог, дијалог; - учествује на конкурсима и школским приредбама; - усваја основне књижевнотеоријске појмове (врсте строфе, стиха, риме и стилске фигуре);
Техничко и сугестивно описивање	- прати наставаникова појашњења; - поставља питања; - прати захтеве задатака; - решава задатке;	- подстиче ученика на лепо, изражајно и креативно писање; - подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању; - прати рад и напредовање ученика;	- разликује техничко и сугестивно описивање; - уочава објективно описивање; - препознаје субјективно описивање; - препознаје основне елементе техничког и сугестивног описивања;
Истраживање локалног говора	- поставља питања; - решава добијене задатке; - прати инструкције наставника.	- појашњава захтеве задатака; - проналази пригодне краће текстове за рад и вежбу; - прати и подстиче рад и напредовање ученика.	- уочава карактеристике локалног говора; - тумачи и описује локални говор; - допуњује текст изразима локалног говора; - развија креативност и богати речник; - проналази изразе локалног говора у краћем тексту.

ДРАМСКА СЕКЦИЈА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Припрема за Дан школе	- прати смернице које добија од стране наставника; - поставља питања; - решава захтеве задатка уз помоћ наставника; - усваја основне елементе драме; - бира и анализира своја задужења;	- прати рад ученика; - подстиче и мотивише ученика; - појашњава ученицима захтеве задужења; - подстиче и охрабрује ученике пред јавни наступ;	Ученик: - разликује појаве, сцене и чинове; - уочава тему, основне мотиве, фабулу, главне ликове у драмском тексту; - препознаје дескрипцију, нарацију, монолог, дијалог; - учествује на приредби поводом прославе Дана школе;
Припрема за прославу Савиндана	- прати наставаникова појашњења; - поставља питања; - прати захтеве задужења; - бира улогу у представи;	- прати рад ученика; - подстиче и мотивише ученика; - појашњава ученицима захтеве задужења; - подстиче и охрабрује ученике пред јавни наступ;	- развија стваралачке способности; - развија машту и креативно размишљање; - стиче способност за јавне наступе; - стиче способност опажања, размишљања и слободног изражавања; - учествује на приредби поводом прославе Савиндана;
Позориште – школа живота	- поставља питања; - решава задатке; - прати инструкције наставника.	- појашњава захтеве задатака; - проналази пригодне краће драмске текстове за вежбу; - прати и подстиче рад и напредовање ученика.	- упознаје културу драмског стваралаштва; - уочава лепоту позоришне уметности; - уочава емоционално сазревање; - развија критичке способности; - развија интересовања за истраживање.

НОВИНАРСКА СЕКЦИЈА

Садржаји програма	Активности ученика	Активности наставника	Циљеви и задаци садржаја програма
Облици новинарског изражавања	- прати смернице које добија од стране наставника; - поставља питања; - решава захтеве задатка уз помоћ наставника; - чита и представља своје радове које група коментарише и анализира;	-прати рад ученика; -подстиче и мотивише ученике; -појашњава ученицима захтеве задатака;	Ученик: - препознаје облике новинарског изражавања; - разликује вест, извештај, репортажу и интервју; - усваја основне карактеристике новинарског изражавања;
План израде школског часописа (подела задужења и анализа прикупљеног материјала)	- прати наставаникова појашњења; - поставља питања; - прати захтеве задатака; - решава задатке;	- проналази једноставније примере за вежбу; - подстиче и охрабрује ученика у раду и напредовању; - прати рад и напредовање ученика; - прикупља материјал за часопис;	- уочава основе новинарског стваралаштва ; - развија интересовања за групни рад; - тумачи и описује краћи текст; - допуњује текст различитим облицима новинарског изражавања; - развија креативност и богати речник;
Рад на школском часопису (избор радова, лектура)	- поставља питања; - решава задатке; - прати инструкције наставника. - чита и представља своје радове које група коментарише и анализира;	- појашњава захтеве задатака; - проналази пригодне краће текстове за рад и вежбу; - прати и подстиче рад и напредовање ученика.	- развија интересовања за новинарство ; - развија интересовања за групни рад; - тумачи и описује краћи текст; - развија креативност и богати речник.